

Наука та освіта на українських теренах

Однією **з головних** умов виживання людства є передавання знань і умінь, накопиченого досвіду від попередніх поколінь до наступних. А запорукою **розвитку** людства є здобуття нових, глибоких знань про природу та людину.

Освіта — передача та набуття накопичених людьми знань, умінь і навичок.

Наука — сфера діяльності людини, спрямована на отримання нових знань про навколишній світ.

Тривалий час дітей вчили тільки батьки, родичі та люди, які були поруч. Навчання було частиною повсякденного життя людини. На це не виділявся час окремо. Училися постійно та впродовж життя.

Спеціально навчати молодь розпочали в третьому тисячолітті до нашої ери, коли виникла писемність.

На українських землях першу відому нам школу було відкрито в X столітті. Автор «Повісті минулих літ» писав, що князь Володимир відкрив у Києві при Десятинній церкві школу «книжного вчення».

Перші школи засновували при церквах і монастирях. Вчителями ставали монахи, священники, пізніше дяки. За підручники слугували церковні книги. Дітей вчили читати, писати, рахувати, молитов, хором співати релігійні пісні.

Із розвитком міст з'являються початкові школи, засновані міщанами. Найобдарованіші учні могли навчатися в колегіумах.

Поширенню грамотності сприяло винайдення книгодрукування, яке на українські землі приніс Іван Федоров. «Апостол» і «Буквар» були першими книгами, надрукованими на території України.

Тривалий час українці, які хотіли здобути вищу освіту, мушили їхати до європейських університетів і досягали там значних успіхів.

Перший на українських землях навчальний заклад вищого типу, Острозьку академію, у 1576 році заснував у своєму маєтку князь Костянтин-Василь Острозький.

У 1632 році митрополит Петро Могила об'єднав Братську школу з Лаврською школою і створив Києво-Могилянську колегію, що згодом стала Академією.

У 1661 році був заснований Львівський університет.

У нові часи, з розвитком промисловості й сільського господарства, виникла потреба не просто в освічених людях, а у спеціалістах певного фаху. Тому у великих містах відкриваються нові навчальні заклади: ліцеї, гімназії, професійні школи та училища.

У 1805 році відчинив свої двері для студентів університет у Харкові. Пізніше були засновані університети в Києві, Одесі, Чернівцях.

Українські вчені не один раз дивували і рятували світ.

Лікар **Данило Самойлович**, уродженець Чернігівщини, першим довів дієвість вакцини проти чуми.

Іван Пулюй, вчений з Тернопільщини, першим у світі зробив рентгенівський знімок людського скелета.

Ілля Мечников, випускник Харківського університету, за особливі досягнення в дослідженнях імунітету людини здобув Нобелівську премію.

Уродженець Києва, інженер-авіаконструктор **Ігор Сікорський** у 19 років сконструював літак і почав будувати гелікоптер.

Євген Патон — вчений в галузі зварювальних процесів і мостобудування.

Микола Амосов — кардіохірург.

Академік **Віктор Глушков** — вчений-кібернетик, автор праць про штучний інтелект.

Кожне наступне покоління науковців спирається на ті знання, які здобули їхні попередники. Наука рухається вперед завдяки освіті.

Кажуть, що майбутнє за вчителями та учнями-дослідниками.

Практичні завдання

Завдання 1.

Роздивіться уважно карту сучасної України.

Обведіть олівцем назви міст, де були засновані вищі навчальні заклади, про які йшлося на уроці.

Завдання 2.

А) Скористайтесь підказкою:

«Головною умовою для виживання та розвитку людства є **передання знань і умінь від попередніх поколінь до наступних.**

Освіта — передача та набуття накопичених людьми знань, умінь і навичок».

Б) Роздивіться малюнок-символ.

В) Дайте відповіді на питання:

1. Хто тут учитель, а хто учень?

 — це _____ . — це _____ .

2. Хто передає знання, а хто знання набуває?

 — _____ . — _____ .

Г) Продовжте речення:

Учитель — це _____ .

Учень — це _____ .

Завдання 3.

А) Розгадайте загадки:

Дає здоров'я — спорт.
Вагу — солодкий торт.
Мед — працювита бджоли.
Знання глибокі — (.....)

Стоїть вулик придорожній,
Уночі завжди порожній.

(.....)

Що це за великий дім:
Все кімнати і кімнати?
Він освіту дає всім,
Тим, що хочуть пізнавати.
А хто знає, той не блудить,
Як то кажуть: вийшов в люди.
Справді, кажуть не дарма:
Без знання життя нема.
Це потрібно знати всім.
Як же слід назвати дім?

(.....)

Більше загадок можете знайти за покликанням:

<https://goo-gl.su/OmCo>

Б) Складіть по одній загадці про: навчання, учня/ученицю, вчительку/вчителя.

Завдання 4.

Придумайте назви предметів та складіть розклад для школи майбутнього, у якій будуть навчатися учні-дослідники.

	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
1					
2					
3					

Завдання 5.

Складіть пазл портрету меценатки Гальшки Острозької за покликанням: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=0490b6727f00>.

Історична довідка:

Ю. Нікітін.
«Портрет Гальшки Острозької»

Волинянка Ельжбета-Гальшка, княжна Острозька (1539–1583). Була племінницею князя Василя-Костянтина Острозького. Вона пожертвувала «шість тисяч кіп грошей лічби литовської ... **на академію острозьку**», чим і відіграла значну роль у становленні першого вищого навчального закладу на теренах Східної Європи.

Цікавий факт: одна копа грошей лічби литовської становить 60 срібних монет, вагою 2,2 г кожна. Таким чином, Гальшка передала на академію 360 000 монет або 792 кг срібла.

Джерело: Сайт Музею історії Острозької академії. Акція «Декодуємо мистецтво». Більше за покликанням: <https://cutt.ly/lvUtqm8> (19.04.2021)